

16.04.2026>

Kaustisen kunnan ohje vieraanomaisuuden, lahjojen ja etujen vastaanottamisesta

Sisällys

1. Vieraanvaraisuuden vastaanottaminen ja osoittaminen.....	3
1.1 Yleistä.....	3
1.2 Vieraanvaraisuuden vastaanottaminen	3
1.3. Lounaat, päivälliset ja ravintolapalvelut	4
1.4. Yhteistyötahojen järjestämät tilaisuudet	4
1.5. Lahjat.....	4
1.6 Matkat ja kulukorvaukset	5
1.7.Yritysten tarjoamat matkat.....	6
1.8. Yritysten järjestämät tilaisuudet.....	6

1. Vieraanvaraisuuden vastaanottaminen ja osoittaminen

1.1 Yleistä

Kuntaliitto on laatinut kunnille suosituksen ulkopuolisten tahojen kunnan henkilöstölle ja luottamushenkilöille kustantamista taloudellisista etuuksista sidosryhmäyhteistyössä tai muussa toiminnassa (kuntaliiton yleiskirje 17/2017).

Kirjalliset ohjeet on annettu vieraanvaraisuuden, lahjojen ja muiden etuuksien hyväksyttävyyden arvioinnin tueksi Kaustisen kunnassa. Samalla pyritään kuvaamaan sallitun ja kielletyn rajoja niin pitkälle kuin se on yleisellä ohjeella mahdollista. Tässä ohjeessa käsitellään lahjojen lisäksi myös muita etuja ja vieraanvaraisuutta.

1.2 Vieraanvaraisuuden vastaanottaminen

Kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 17 §:n 3 momentin mukaan viranhaltija ei saa vaatia, ottaa vastaan tai hyväksyä sellaista taloudellista tai muuta etua, josta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa. Rikoslain 40 luvun mukaan virkamies, julkista luottamustehtävää hoitava henkilö, julkisyhteisön työntekijä tai julkista valtaa käyttävä henkilö ei saa pyytää, ottaa vastaan tai hyväksyä lahjaa, etua, lupausta tai tarjousta itselleen tai toiselle, jos se voi heikentää luottamusta viranomaistoimintaan sekä sen tasapuolisuuteen.

Mikäli etuuden saajalla on mahdollisuus vaikuttaa etuuden antajaa koskeviin ratkaisuihin, tämä voidaan katsoa lahjuksen ottamiseksi. Etuuden arvon ollessa huomattava, kyseeseen voi tulla törkeä lahjuksen ottaminen. Mikäli konkreettista vaikutusmahdollisuutta virkatoimiin ei ole, kyseeseen voi tulla lahjusrikkomus siinä tapauksessa, että menettely on omiaan heikentämään luottamusta viranomaistoiminnan tasapuolisuuteen. Ellei teossa täyty lahjuksen ottamisen tai lahjusrikkomuksen tunnusmerkistö, se voidaan katsoa tuottamukselliseksi virkavelvollisuuden rikkomiseksi siinä tapauksessa, että viranhaltija huolimattomuuden takia rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Rikoslaisissa viranomaistoiminnan puolueettomuutta turvaa myös 16 luvun 13–14 §:n säännökset lahjuksen antamisesta.

Rikoslaisissa lahjan tai edun luonnetta tai arvoa ei ole määritelty. Pelkästään edun taloudellisesta arvosta ei voi päätellä, onko kyse luottamusta vaarantavasta edusta. Arviointikriteerinä on se, voiko edun vaatiminen, hyväksyminen tai vastaanottaminen vaarantaa luottamusta viranhaltijaan, työntekijään, viranomaiseen tai luottamushenkilöön. Olennaista on se, onko etuuden saaminen omiaan vaikuttamaan viranomaistoiminnan puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen ulkopuolisen silmin.

Tässä arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa:

- viranhaltijan, työntekijän tai luottamushenkilön asema ja tehtävät
- edun saajan vaikutusmahdollisuudet
- edun antajaa koskevat asiat viranomaisessa
- edun tarjoajan tavoitteet
- edun välttämättömyys ja tarpeellisuus virkatehtävien suorittamisen kannalta
- edun tavanomaisuus
- virkatoimen merkitys
- tarjotun edun arvo, laatu ja toistuvuus
- tarjotaanko etu suuremmalle viranhaltijajoukolle vai yksittäiselle viranhaltijalle

- pyritäänkö lahjalla tai edulla vaikuttamaan viranhaltijan, työntekijän tai luottamushenkilön toimintaan ja johtaako se kiitollisuudenvelkaan lahjan tai edun antajalle
- asiaan liittyvät mahdolliset muut tekijät ja olosuhteet

Rajanveto sallitun ja kielletyn edun vastaanottamisen välillä ei ole yksiselitteinen, joten ensisijaisesti edellytetään pidättävyisyyttä. Nykyisin jokapäiväiseen virkatoimintaan kuuluu tehtäviin liittyvät yhteydenpidot, tilaisuudet ja neuvottelut. Luottamusta vaarantavia tekijöitä liittyy kuitenkin harvoin viranomaisten välisessä yhteistyössä tarjottuihin tavanomaisiin etuihin.

Seuraavissa tilanteissa on erityisesti syytä pidättäytyä tarjotuista eduista:

- valvonta- tai tarkastustehtävän suorittaminen
- hankinnan valmisteleminen ja hankinnasta päättäminen
- lupa-asian valmisteleminen ja luvasta päättäminen.

Vieraanvaraisuuden tarjoamisen tilanteissa tulisi jokaisen kysyä itseltään:

- Miksi minulle tarjotaan tällainen etuus?
- Millaisista motiiveista otan etuuden vastaan?
- Miltä asia näyttäisi julkisuudessa?

Vieraanvaraisuuden ja edustustilaisuuksien tarkoituksena on edistää strategisia kasvuteemojamme.

1.3. Lounaat, päivälliset ja ravintolapalvelut

Ulkopuolisten kustantamalle lounaalle, päivällisille tai muulle vastaavalle voi osallistua, jos ne ovat tavanomaisia ja kohtuullisia eikä se ole omiaan heikentämään luottamusta asianomaiseen tai kunnan toiminnan tasapuolisuuteen.

1.4. Yhteistyötahojen järjestämät tilaisuudet

Tavanomainen vieraanvaraisuus on hyväksyttävää. Tavanomaisuuden arviointi on tapauskohtaista. Hyväksyttävyyteen voi vaikuttaa se, onko kyse yleisestä mainos- tai suhdetoimintatilaisuudesta vai pyritäänkö tilaisuudessa vaikuttamaan työtehtäviin ja päätöksentekoon.

Sellaisten viranhaltijoiden, joiden virkatehtäviin liittyy yhteiskuntasuhteiden hoitamista ja edustustilaisuuksiin osallistumista, tapahtumiin osallistumiselle on oltava viranomaisen tarpeesta johtuva syy. Yhteiskuntasuhteiden hoitamisessa ja edustamisessa harkintaa ohjaavina periaatteina ovat tarkoituksenmukaisuus, tavanomaisuus ja kohtuullisuus.

1.5. Lahjat

Hyväksyttävän lahjan laatua tai arvoa ei ole määritelty, joten arviointi on aina tapauskohtaista. Tarjotun lahjan vastaanottaminen voi olla hyväksyttävää, jos lahja on arvoltaan vähäinen tai se liittyy esimerkiksi johonkin merkkipäivään ja on merkkipäivälahjana tavanomainen. Yksityisiltä henkilöiltä, yrityksiltä ja järjestöiltä ei pääsääntöisesti tule ottaa vastaan muita kuin vähäarvoisia mainos- tai muita lahjoja. Yhteistyövierailujen yhteydessä tavanomaisina niin sanottuina liikelahjoina vastaanotetut muistoesineet tai –teokset ovat kunnalle osoitettuja lahjoja.

Arvio edellyttää tapauskohtaista harkintaa. Ilman eri perustetta (esimerkiksi asemaan perustuvaa velvoitetta), voit osallistua yhteistyökumppanin maksamalle lounaalle tai ottaa sitä

vastaavan lahjan vastaan. Arvon lisäksi asiaan vaikuttaa toistuvuus, laatu ja muut olosuhteet. Merkitystä on myös sillä, tarjotaanko etua joukolle vai yksittäiselle henkilölle.

Erytistä huomiota on esimerkiksi kiinnitettävä kilpailutusten yhteydessä vastaanotettaviin lahjoihin tai etuuksiin. Kilpailutuksen ollessa kesken ei ole syytä ottaa vastaan mitään lahjaa tai etuutta kilpailutukseen osallistuvalta, edes välillisesti.

Vaikka lahjan antamiseen ei sisältyisi pyrkimystä vaikuttaa lahjan saajan virkatoimiin ja päätöksentekoon, menettely voi olla omiaan herättämään epäilyksiä virkatoiminnan tasapuolisuutta kohtaan. Lahjan vastaanottamisessa on varmistuttava menettelyn avoimuudesta sekä siitä, ett-ei siitä aiheudu kiitollisuudenvelkaa tai kysymyksiä puolueettomuudesta. Kunnan henkilöstöön kuuluvalla tai luottamushenkilöllä on aina oikeus ja mahdollisuus kieltäytyä hänelle viranhoidon yhteydessä osoitetusta lahjasta.

Jos lahja tai taloudellinen etuus vastaanotetaan, on varmistauduttava siitä, että menettely on avointa eikä aiheuta minkäänlaista kiitollisuudenvelkaa lahjan antajaa kohtaan eikä vaikuta muutoinkaan henkilön puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen.

Emme vaadi, ota vastaan tai hyväksy lahjaa tai muuta etua, jolla vaikutetaan, pyritään vaikuttamaan tai joka on omiaan vaikuttamaan toimintaamme.

Sitoudumme arvioimaan asiaa ulkopuolisin silmin. Mietimme, vaikuttaako se arvioon toiminnan puolueettomuudesta tai riippumattomuudesta.

Johtavassa asemassa olevat viranhaltijat ovat velvollisia hoitamaan yhteiskunta- ja edustussuhteita laajemmin kuin muu henkilöstö. Se kuuluu heidän tehtäviinsä. Toisaalta, jos lahja tai muu taloduellinen etu kohdistuu suoraan päätöksentekijään, tämä on arvioitava tiukemmin.

1.6 Matkat ja kulukorvaukset

Kaustisen kunnalla on erillinen matkustusohje.

Pääsääntönä on, että kunta maksaa kunnan henkilöstön ja luottamushenkilöiden virkamatkat matkustusohjeessa määrätyin perustein.

Kunnan ulkopuolisten tahojen tarjoamien ja kustantamien matkojen vastaanottaminen voi vaarantaa viranomaistoimintaan kohdistuvaa luottamusta. Yritysten ja muiden ulkopuolisten tarjoamiin matkoihin on syytä suhtautua pidättyväisesti. Kutsun tullessa nimetyille henkilöille saattaa herätä epäily siitä, että kyseinen taho haluaa tarjota matkan nimenomaan tietyille heidän kannaltaan vaikutusvaltaiselle henkilölle ja pyrkii tätä kautta vaikuttamaan kunnalliseen päätöksentekoon epäasiallisin keinoin. Luottamusta vaarantavia tekijöitä liittyy harvoin viranomaisten väliseen yhteistyöhön liittyviin, kokouksiin tai seminaareihin tehtyihin matkoihin.

Jos ulkopuolisten kustantaman matkan vastaanottamista harkitaan, tulisi ottaa huomioon ainakin:

- ulkopuolisten tahojen rooli suhteessa viranomaiseen
- miksi kunnallishallinnon ulkopuolinen taho kustantaa virkamatkoja tai muita etuja
- minkä arvoisia nämä matkat ovat
- voivatko ne vaikuttaa tasapuolisuuteen virkatehtävien hoidossa
- liittyykö matkaan kestitystä tai muuta oheistarjontaa
- joutuuko viranhaltija tai luottamushenkilö kiitollisuudenvelkaan

- mitä etuuden antaja odottaa etuuden saajalta
- onko kyseessä esimerkiksi kilpailuasetelma, jossa yhtä kilpailijaa suositaan

Ulkopuoliset tahot voivat suhdetoiminnassaan tarjota tutustumismatkoja, joiden tarkoituksena on antaa mahdollisuus henkilökohtaiseen tutustumiseen ja tietojenvaihtoon viranomaisten ja liikeyritysten edustajien välillä, mutta joilla ei pyritä varsinaisesti vaikuttamaan viranhaltijoiden toimintaan. Matkamääräyksen antaja arvioi aina, onko matka tarpeellinen ja kenen virkatehtäviin matkan tekeminen kuuluu. Ulkopuolisen kustantaman matkan tekeminen vapaa-ajalla yksityishenkilönä ei muuta matkan hyväksyttävyyttä.

Ulkopuolisen tarjoaman matkan vastaanottaminen voi olla mahdollista, kun menettely ei vaaranna toiminnan riippumattomuudelle asetettuja odotuksia, ja tarjousta käsiteltäessä noudatetaan seuraavia menettelytapoja:

- sovelletaan matkustusohjeen määräyksiä
- matkaa tai sen rahoitusta tarjottaessa tarjous on osoitettu kunnalle
- matkan tulee olla kunnan toiminnan kannalta perusteltu
- matkalle lähtijälle on annettava matkamääräys matkustusohjeen mukaisesti
- matkamääräyksen antaja ratkaisee, kenen työtehtäviin matkan tekeminen kuuluu
- matkamääräykseen on sisällytettävä matkasuunnitelma, josta selviää matkan hyväksyttävyyteen vaikuttavat tekijät
- matkamääräyksen antaja ratkaisee, onko matkasta tehtävä matkakertomus

1.7. Yritysten tarjoamat matkat

Tunnistamme, että meillä voi olla oman asemamme perusteella vaikutusvaltaa yrityksen liiketoimintaan tai sitä koskeviin päätöksiin. Vaikutusvalta voi olla esimerkiksi tehtäessä tai valmisteltaessa kaavoitukseen liittyviä päätöksiä tai hankintoja.

Jos saamme kutsun matkalle omalla nimellämme, saattaa se tarkoittaa halua vaikuttaa päätöksentekoon epäasiallisella tavalla. merkitystä ei ole sillä, järjestetäänkö matka työ- vai vapaa-ajalla.

Suhdetoiminnassa saattaa myös olla tilanteita, joiden tarkoituksena on ainoastaan tarjota mahdollisuus henkilökohtaiseen tutustumiseen tai tietojen vaihtoon. Keskustele tilanteesta aina lähiesihenkilösi kanssa. Jos matkan tarkoitus liittyy tehtäviesi hoitoon, kunta voi maksaa siitä koituvat kustannukset.

1.8. Yritysten järjestämät tilaisuudet

Yritysten tarjoamat tilaisuudet kunnan henkilöstölle ja luottamushenkilöille, joihin liittyy kestitystä, ovat taloudellisia etuuksia, joiden hyväksyttävyyttä on myös tapauskohtaisesti arvioitava. Erityisesti, kun niihin liittyy kestitystä, kuten ruuan, juoman tai ohjelmasisältöjen tarjoamista, näihin tilaisuuksiin osallistuminen vaatii tapauskohtaista harkintaa.

Jos lounas tai päivällinen sisältää muuta tarjoilua, kuten ruokajuomien lisäksi alkoholitarjoilua, ei sitä ilman erityistä syytä tule hyväksyä.

Jos yksittäisen tarjoilun arvo nousee tai tarjoilu toistuu usein, kieltäydymme tarjotusta kohteliaasti.

Hyväksyttävyyteen voi vaikuttaa se, onko kyse yleisestä yrityksen PR-tilaisuudesta vai pyritäänkö tilaisuudessa vaikuttamaan viranhaltija virkatehtäviin ja luottamushenkilön päätöksentekoon.

Tavanomainen vieraanvaraisuus on hyväksyttävää. Vähäistä suuremman kestityksen vastaanottaminen on näissä tilanteissa kuitenkin syytä harkita huolellisesti.

Hyväksytty kunnanhallituksessa 20.4.2026

Voimaantulo 15.5.2026